

PHÁT HUY NHÂN TỐ CON NGƯỜI TRONG PHÁT TRIỂN ĐẤT NƯỚC LÀO THỜI KỲ ĐỔI MỚI

★ BUNTIENG BUNLAPHENG

Nghiên cứu sinh Lào tại Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh

- **Tóm tắt:** Trong thời kỳ đổi mới, Đảng và Nhà nước Lào đã xác định rõ, con người là trung tâm của mọi chiến lược phát triển kinh tế - xã hội, phát huy nhân tố con người là khâu đột phá chiến lược phát triển đất nước. Bài viết khái quát quan điểm của Đảng Nhân dân Cách mạng Lào về phát huy nhân tố con người, trên cơ sở đó gợi ý một số giải pháp nhằm phát huy nhân tố con người ở Lào trong thời kỳ mới.
- **Từ khóa:** phát huy, nhân tố con người, thời kỳ đổi mới, Lào.

Trong mọi giai đoạn lịch sử, con người luôn là chủ thể sáng tạo ra các giá trị vật chất - tinh thần để phục vụ chính đời sống của mình. Điều này khẳng định vai trò quan trọng, quyết định của nhân tố con người trong hoạt động sản xuất vật chất và tinh thần. Bởi, nhân tố con người là hệ thống các yếu tố, các đặc trưng quy định vai trò chủ thể tích cực, sáng tạo của con người, bao gồm một chỉnh thể thống nhất giữa mặt hoạt động với tổng hòa các đặc trưng về phẩm chất, năng lực của con người trong một quá trình biến đổi và phát triển xã hội nhất định. Theo đó, phát huy nhân tố con người thường đề cập đến việc phát huy tiềm năng của người lao động, sử dụng nguồn nhân lực một cách phù hợp, hiệu quả; đào tạo, bồi dưỡng những phẩm chất, kỹ năng cần thiết cho người lao động; tạo động lực để con người phát huy tối đa năng lực của mình trong lao động sản xuất, trong hoạt động sáng tạo nhằm thúc đẩy sự phát

triển xã hội. Nói cách khác, phát huy nhân tố con người luôn gắn liền với xây dựng con người về đạo đức, nhân cách, lối sống, trí tuệ và năng lực làm việc. Trong lịch sử xây dựng và phát triển, Đảng Nhân dân Cách mạng Lào đặc biệt quan tâm lãnh đạo, chỉ đạo xây dựng và phát huy nhân tố con người.

1. Trong quá trình đổi mới, Đảng NDCM Lào đã xác định vai trò đặc biệt của nhân tố con người với tư cách là động lực của sự phát triển xã hội, của sự nghiệp xây dựng xã hội xã hội chủ nghĩa. Đảng NDCM Lào đã khẳng định: nguồn lực quý báu nhất, có vai trò quyết định nhất là con người Lào. Nhân tố con người chính là nguồn sức mạnh nội sinh của dân tộc Lào. Đối với một nước chủ động lựa chọn và kiên trì con đường phát triển theo định hướng xã hội chủ nghĩa như Lào, sự phát triển kinh tế, xét đến cùng cũng là vì con người, hướng đến con người. Trước Đại hội VI (năm 1996), mặc dù chưa ghi

trong văn kiện cụm từ “phát huy nhân tố con người”, nhưng Đảng đã có nhiều chủ trương, chính sách quan tâm đến đời sống và việc làm của người lao động, chăm lo đào tạo, bồi dưỡng nguồn nhân lực, nhất là nguồn nhân lực chất lượng cao cho công cuộc xây dựng và phát triển đất nước...

Trong đường lối, phương hướng và nhiệm vụ chung của thời kỳ đổi mới, Đảng NDCM Lào nêu rõ: phải xây dựng lên tất cả mọi thứ. Nhưng cái cơ bản nhất là xây dựng và phát huy nhân tố con người mới để có đủ khả năng đảm nhiệm công việc quản lý nhà nước, quản lý xã hội. Đi đôi với việc phát triển kinh tế và cải thiện đời sống của nhân dân, cần phải phát triển giáo dục, văn hóa và y tế. Đây là vấn đề quan trọng nhất trong chính sách xã hội của Đảng. Nhận thức rõ vai trò quyết định của con người đối với sự nghiệp cách mạng, nhất là trong công cuộc đổi mới, hội nhập quốc tế, Đảng nhấn mạnh: mục tiêu của chúng ta là tất cả vì sự ấm no, hạnh phúc của con người. Nhân dân là động lực của sự phát triển đất nước.

Tại Đại hội VI (năm 1996), Đảng NDCM Lào xác định mục tiêu: “đào tạo con người trở thành công dân tốt, yêu nước, yêu chế độ dân chủ nhân dân, có kiến thức, nghề nghiệp, có sức khỏe, văn minh, tôn trọng pháp luật. Do vậy, cần phải tập trung phát triển giáo dục, y tế, phát triển văn hóa và giải quyết vấn đề xã hội một cách tích cực”⁽¹⁾.

Đại hội X (năm 2016) của Đảng NDCM Lào đã chỉ rõ mục tiêu tổng quát là đến năm 2020, thoát khỏi sự đói nghèo và lạc hậu, cơ bản trở thành nước công nghiệp hóa, hiện đại hóa. Để đạt được điều đó, Đảng đã xác định: “Phát huy nhân tố con người là yếu tố hàng đầu để nâng cao lực lượng sản xuất và xây dựng nền kinh tế tri thức, trong đó phát huy nhân tố con người trở thành yếu tố quyết định sự phát triển đất nước: tạo được nhân lực có tay nghề cao, có kỷ luật và cần

cù lao động”⁽²⁾. Đây là quan điểm mới của Đảng NDCM Lào về phát huy nhân tố con người, phù hợp với yêu cầu xây dựng và phát triển bền vững đất nước trong bối cảnh hội nhập quốc tế, cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư đang phát triển trên thế giới.

Đại hội X (năm 2016) cũng chỉ rõ, phải coi việc phát huy nhân tố con người là yếu tố thứ nhất để nâng cao trình độ lực lượng sản xuất và xây dựng nền kinh tế tri thức; con người là đối tượng và trung tâm của sự phát triển. Đại hội khẳng định: “Tiếp tục tập trung phát huy nhân tố con người là hiệu quả cải cách giáo dục cũng như sự phát huy nhân tố con người theo 3 đặc điểm, 5 nguyên lý của hệ thống giáo dục quốc dân, bảo đảm chất lượng theo tiêu chuẩn của khu vực, quốc tế và hiện đại”⁽³⁾.

Theo quan điểm của Đảng NDCM Lào, để phát huy nhân tố con người trong công cuộc đổi mới ở Lào cần chú trọng một số nội dung sau:

- Phát huy lực lượng lao động Lào, trên cơ sở nâng cao chất lượng đào tạo. Lực lượng lao động là nhân tố quan trọng để đưa công cuộc đổi mới ở Lào đi vào chiều sâu, đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước. Để nâng cao chất lượng lao động, nhất là nguồn nhân lực chất lượng cao, cần tập trung đổi mới mạnh mẽ giáo dục - đào tạo, nâng cao dân trí, đào tạo nhân lực, bồi dưỡng nhân tài, hình thành nhân cách, là nhân tố quyết định sự hình thành và gia tăng các thành tố tri thức, thái độ, hành vi, kỹ năng của nhân tố con người.

- Phát huy thể chất, sức khỏe cho nhân dân Lào. Sức khỏe được coi là nguồn gốc của hạnh phúc, tài sản của mỗi con người, mỗi quốc gia, là mục tiêu, động lực chính để phát triển kinh tế - xã hội và đổi mới ở Lào, là sức mạnh của đất nước. Chỉ có sức khỏe tốt thì mới giúp ích cho quá trình rèn luyện trí tuệ phát triển tốt.

Khai mạc Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XI Đảng Nhân dân Cách mạng Lào _ Ảnh: vov.vn

- Nâng cao đời sống văn hóa, tinh thần cho nhân dân Lào. Con người và văn hóa trở thành thành tố mục tiêu và động lực của sự phát triển kinh tế - xã hội. Văn hóa là nền tảng tinh thần của xã hội, vừa là mục tiêu, vừa là động lực thúc đẩy sự phát triển kinh tế - xã hội. Vì vậy, tạo môi trường để hoàn thiện nhân cách, đạo đức, trí tuệ, năng lực sáng tạo, thể chất, tâm hồn, trách nhiệm xã hội, nghĩa vụ công dân, ý thức tuân thủ pháp luật. Đấu tranh phê phán, đẩy lùi cái xấu, cái ác, cái thấp hèn, lạc hậu, chống các quan điểm, hành vi sai trái, tiêu cực ảnh hưởng xấu, làm tha hóa con người. Có giải pháp khắc phục sự xuống cấp về đạo đức xã hội, khắc phục những mặt hạn chế của con người Lào.

2. Lào hiện có 7,3 triệu người (chiếm 0,09% dân số thế giới, đứng thứ 105 trên thế giới), trong đó 60% dân số dưới 25 tuổi; mật độ dân số trung bình là 30 người/km²; dân cư đô thị

chiếm 43,1% tổng dân số. Tỷ lệ tăng dân số trung bình là 2%, tuổi thọ trung bình hiện nay vào khoảng 61 tuổi. Dự báo, đến năm 2030, dân số Lào sẽ tăng lên 8,1 triệu người, tăng gần 1 triệu người trong 10 năm tới. Các chuyên gia cũng đánh giá Lào đang trong giai đoạn có tỷ lệ dân số trong độ tuổi lao động cao nhất và tỷ lệ dân số lệ thuộc giảm xuống so với trước đây. Theo dự báo, trong thập kỷ này, tháp cơ cấu dân số của Lào sẽ có sự thay đổi đáng kể. Trong đó, dân số đang ở độ tuổi lao động sẽ tăng từ 64% trong năm 2020 lên thành 69% trong năm 2030. Các kết quả của nghiên cứu cũng cho thấy mức đầu tư cho lĩnh vực nguồn nhân lực tại Lào đang ngày càng tăng dần, đặc biệt là tập trung vào nhóm đối tượng người trẻ, thông qua việc tăng cường điều kiện tiếp cận với lĩnh vực chăm sóc sức khỏe, giáo dục chất lượng, kỹ năng sống trong thời đại mới.

Trong những năm gần đây, số lượng và chất lượng lao động ở Lào đã tăng lên đáng kể. Tuy nhiên, xét về cơ cấu ngành nghề, lĩnh vực, sự phân bố theo vùng, miền, địa phương và chất lượng đào tạo còn hạn chế, chưa đồng đều, chưa thực sự phù hợp với nhu cầu sử dụng của xã hội. Hiện nay, lực lượng lao động của Lào có khoảng 4,4 triệu người, trong đó, 2,3 triệu lao động ở khu vực nông thôn, làm nông nghiệp.

Trình độ chuyên môn kỹ thuật, tỷ lệ lao động đã qua đào tạo chỉ chiếm 14,7% trong tổng số lực lượng lao động từ 15 tuổi trở lên, trong đó ở thành thị là 32,8%, gấp 3 lần ở khu vực nông thôn (10,9%); phân theo giới tính: nam là 19,2%, nữ là 14,3%; tỷ lệ nhân lực được đào tạo trình độ cao (từ đại học trở lên) trong tổng số lao động qua đào tạo ngày càng tăng (năm 2017 là 4,3%, năm 2018 là 4,8%, năm 2019 là 5,9%).

Vấn đề chăm sóc, bảo vệ sức khỏe người lao động được Đảng, Nhà nước Lào quan tâm. Nhà nước thành lập các đơn vị chuyên môn chịu trách nhiệm và thường xuyên bồi dưỡng, nâng cao nghiệp vụ cho đội ngũ cán bộ, nhân viên làm công tác kiểm tra an toàn lao động trong các đơn vị sử dụng lao động. Ngoài ra, Chính phủ Lào tích hợp thẻ bảo hiểm xã hội và thẻ ATM cho cán bộ, công nhân viên tạo thuận lợi cho việc chi trả tiền lương cũng như việc thực hiện các chế độ, chính sách khác.

Trong những năm qua, Đảng và Nhà nước Lào đã tạo điều kiện cho nhân dân trong việc phát huy và phát triển những giá trị văn hóa truyền thống tốt đẹp được kết tinh, kế thừa qua nhiều thế hệ. Đó là: "tinh thần yêu nước, tinh thần đoàn kết dân tộc, tính cộng đồng cao, hữu khách, cần cù, sáng tạo, chịu thương, chịu khó, yêu chuộng hòa bình, độc lập, tự chủ, anh dũng, trung thành..."⁽⁴⁾. Qua đó, khơi dậy lòng tự hào dân tộc, ý chí, khát vọng vươn lên của nhân dân các bộ tộc Lào.

Tuy nhiên, nhân tố con người Lào hiện nay vẫn còn nhiều bất cập. Đó là, trình độ người lao động chưa đáp ứng yêu cầu thực tiễn phát triển đất nước. Lao động Lào chủ yếu là lao động thủ công, thô sơ chưa qua trường lớp đào tạo. Tính kỷ luật trong lao động cũng như khả năng thích nghi với môi trường cạnh tranh công nghiệp của một bộ phận lao động Lào còn nhiều hạn chế. Trong xu thế hội nhập quốc tế hiện nay, đòi hỏi lao động cần có trình độ ngoại ngữ, sự am hiểu về văn hóa thế giới nhưng năng lực sử dụng ngoại ngữ còn rất hạn chế. Tỷ lệ thất nghiệp vẫn còn cao. Việc khơi dậy, khai thác, sử dụng lao động chưa tương xứng với tiềm năng và thế mạnh vốn có của lao động Lào. Một bộ phận đội ngũ lao động Lào thiếu ý thức rèn luyện, chưa nhận thức rõ tình hình, nhiệm vụ chính trị của giai đoạn mới, có xu hướng sống thực dụng, coi thường các giá trị nhân văn, kỷ cương, đạo lý, thiếu hoài bão lập thân, lập nghiệp, thiếu ý chí vươn lên, thiếu tinh thần hy sinh, cống hiến vì cộng đồng, đất nước.

3. Để phát huy nhân tố con người ở Lào hiện nay, cần thực hiện một số giải pháp sau:

Một là, đẩy mạnh công tác đào tạo, bồi dưỡng theo hướng đáp ứng yêu cầu của công cuộc đổi mới và hội nhập quốc tế. Đổi mới căn bản và toàn diện nền giáo dục quốc dân theo hướng chuẩn hóa, hiện đại hóa, xã hội hóa, dân chủ và hội nhập quốc tế, trong đó, đổi mới cơ chế quản lý giáo dục, phát triển đội ngũ giáo viên và cán bộ quản lý là khâu then chốt. Coi giáo dục và đào tạo là quốc sách hàng đầu, là sự nghiệp của Đảng, Nhà nước và toàn xã hội. Đầu tư cho giáo dục là đầu tư cho phát triển, được ưu tiên đi trước trong các chương trình, kế hoạch phát triển kinh tế - xã hội như Chủ tịch Cayxôn Phômvihản đã chỉ rõ: việc lấy công tác giáo dục đi trước một bước, đó là yêu cầu tất yếu khách

quan; thực hiện tốt công tác giáo dục sẽ mở đường cho kinh tế phát triển, đã luôn trở thành tư tưởng xuyên suốt trong toàn bộ sự nghiệp cách mạng của Đảng NDCM Lào.

Quá trình đổi mới đất nước Lào, đòi hỏi phải có lao động thông minh sáng tạo, có trình độ văn hóa, khoa học - kỹ thuật cao, thích ứng nhanh với công nghệ hiện đại. Do vậy, Đảng NDCM Lào khẳng định cần phải: “đào tạo, bồi dưỡng cho con người có tri thức, năng lực, có trình độ chuyên môn, ngoại ngữ, tin học, biết sử dụng công nghệ hiện đại, cần cù, bền chí, thích lao động và có đầu óc sáng tạo, dám nghĩ, dám làm, ham học hỏi và tiết kiệm”⁽⁵⁾. Xây dựng xã hội học tập, tạo cơ hội và tạo điều kiện cho mọi người được học tập suốt đời, biến quá trình đào tạo thành quá trình tự đào tạo nhằm phát huy tính tích cực, chủ động của con người. Quan tâm lợi ích người lao động, trong đó cần có chính sách đãi ngộ đúng mức cho đội ngũ cán bộ khoa học, tránh tình trạng bình quân, thiếu công bằng đối với người lao động, đặc biệt là đội ngũ lao động khoa học.

Hai là, căn cứ vào yêu cầu phát triển các ngành, vùng lãnh thổ, cần tổ chức bố trí lại lực lượng lao động một cách hợp lý trên phạm vi cả nước theo hướng đổi mới công nghệ, chuyển dịch cơ cấu kinh tế, tạo những ngành nghề mũi nhọn. Tiếp tục nâng cao nhận thức của các cấp, lãnh đạo cơ quan, đơn vị, đảng viên về công tác quy hoạch, phát triển nguồn nhân lực, tạo cơ sở thực hiện tốt các quan điểm của Đảng về công tác quy hoạch phát triển nguồn nhân lực. Xây dựng kế hoạch đào tạo, bồi dưỡng gắn với quy hoạch nguồn nhân lực; tiến hành rà soát, thống kê nguồn nhân lực ở từng ngành, lĩnh vực; đánh giá và dự báo nhu cầu đào tạo để xây dựng kế hoạch đào tạo, bồi dưỡng phù hợp với thực tế. Đẩy mạnh phát triển nguồn nhân lực, nhất là nhân lực chất lượng cao. Chú trọng phát triển

đội ngũ chuyên gia, nhà khoa học đầu ngành; đội ngũ nhân lực kỹ thuật, nhân lực số, nhân lực quản trị công nghệ, nhân lực quản lý, quản trị doanh nghiệp; nhân lực quản lý xã hội và tổ chức cuộc sống, chăm sóc con người. Đào tạo con người theo hướng có đạo đức, kỷ luật, kỷ cương, ý thức trách nhiệm công dân, xã hội; có kỹ năng sống, kỹ năng làm việc, ngoại ngữ, công nghệ thông tin, công nghệ số, tư duy sáng tạo và hội nhập quốc tế (công dân toàn cầu).

Để xây dựng được đội ngũ công chức, viên chức có đức, có tài, phải có chính sách tuyển chọn, thi tuyển nghiêm túc, khách quan. Việc phát huy nhân tố con người, sử dụng nguồn nhân lực phải trên nguyên tắc “đúng người, đúng việc”. Tạo điều kiện cho người có trình độ, có năng lực được làm việc. Có chế độ kéo dài thời gian làm việc từ 5 năm, 7 năm, 10 năm đối với nhà giáo có học hàm học vị, có nhiều kinh nghiệm. Đồng thời, có chế độ sử dụng đội ngũ chuyên gia trong các lĩnh vực kinh tế - xã hội. Coi trọng nhân tài, không được xem nhẹ yếu tố nhân cách, phẩm chất đạo đức. Do đó, cần rà soát và phân loại cán bộ theo các tiêu chí năng lực và đạo đức.

Ba là, bảo vệ, chăm sóc và nâng cao sức khỏe nhân dân. Đây cũng là hoạt động nhân văn, trực tiếp bảo đảm nguồn nhân lực cho sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc, duy trì nòi giống của nhân dân các bộ tộc Lào. Bảo vệ, chăm sóc và nâng cao sức khỏe là nghĩa vụ, trách nhiệm của mỗi người dân, của cả hệ thống chính trị và toàn xã hội, đòi hỏi sự tham gia tích cực của các cấp ủy, chính quyền. Đẩy mạnh việc đổi mới, đa dạng hóa các hoạt động thông tin, tuyên truyền và giáo dục các tầng lớp xã hội, cộng đồng dân cư, đến từng gia đình và người dân để mỗi người tích cực, chủ động bảo vệ, chăm sóc và nâng cao sức khỏe. Tăng cường nghiên cứu, ứng dụng khoa học y dược, phát triển các ngành khoa học phục vụ bảo

vệ, chăm sóc sức khỏe con người. Đẩy mạnh ứng dụng tiến bộ khoa học - kỹ thuật, công nghệ thông tin, công nghệ số trong khám, chữa bệnh, liên thông công nhận kết quả khám, xét nghiệm, triển khai hồ sơ sức khỏe điện tử toàn dân; khắc phục tình trạng quá tải bệnh viện.

Bốn là, chú trọng đổi mới công tác quản lý nhà nước trong phát huy nhân tố con người. Tập trung đổi mới tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị, quản lý có hiệu quả các công việc xã hội, bảo đảm sự tham gia tích cực của toàn thể nhân dân lao động, đặc biệt là phát huy nhân tố con người vào hoạt động của Nhà nước, quản lý xã hội, bảo đảm quyền, nghĩa vụ và trách nhiệm, cũng như lợi ích chính đáng của nhân dân. Lợi ích chính là một trong những động lực hàng đầu nhằm phát huy nhân tố con người. Theo đó, để phát huy vai trò của nhân tố con người trong sự nghiệp đổi mới đất nước, cần giải quyết hài hòa giữa lợi ích cá nhân với lợi ích cộng đồng và lợi ích toàn xã hội, giữa lợi ích trực tiếp trước mắt với lợi ích lâu dài, giữa lợi ích vật chất với lợi ích tinh thần... Bên cạnh đó, cần coi trọng và thực hiện tốt hệ thống chính sách xã hội theo hướng lấy con người là trung tâm. Đặc biệt, Đảng và Nhà nước Lào cần xây dựng hệ thống chính sách bảo đảm công bằng xã hội, tạo điều kiện cho tất cả mọi người đều được hưởng lợi từ sự tăng trưởng kinh tế, có cơ hội bình đẳng trong việc tiếp cận các dịch vụ liên quan đến phát triển con người.

Năm là, nhân tố con người chỉ được khai thác và phát huy tối đa khi con người thực sự làm chủ tự nhiên, làm chủ xã hội và làm chủ chính mình. Để phát huy tính tích cực, tự giác, sáng tạo của con người trong mọi hoạt động thì nhất thiết phải xây dựng và thực hiện một cơ chế dân chủ, trong đó ngày càng quan tâm đến dân chủ trực tiếp nhằm hiện thực hóa những giá trị dân chủ xã hội chủ nghĩa trong đời sống xã hội.

Việc phát huy dân chủ không chỉ tạo cơ hội thuận lợi cho tất cả mọi người có thể cống hiến năng lực của mình cho xã hội, mà còn có ý nghĩa tạo điều kiện cho việc thực hiện cơ chế phản biện xã hội với tinh thần lành mạnh, xây dựng và phát huy trách nhiệm công dân. Nói cách khác, thông qua quá trình dân chủ hóa, trí tuệ của toàn dân được huy động và đóng góp vào sự phát triển chung của xã hội. Vì vậy, cần mở rộng dân chủ, khơi dậy sự nỗ lực của mỗi công dân và đẩy mạnh hợp tác quốc tế nhằm phát huy nhân tố con người.

Tăng cường hợp tác toàn diện với các nước trong khu vực và trên thế giới, trong đó ưu tiên các lĩnh vực giáo dục và đào tạo, khoa học và công nghệ, y tế, kinh nghiệm quản lý đô thị; thường xuyên cải thiện môi trường đầu tư, tạo lập những điều kiện thuận lợi để thu hút các nguồn vốn quốc tế, thu hút các nhà đầu tư lớn, có công nghệ cao vào Lào, từ đó nâng cao vai trò tự giác học tập, rèn luyện của mỗi người dân Lào □

Ngày nhận bài: 25-10-2021; Ngày phản biện: 28-10-2021; Ngày duyệt đăng: 20-12-2021.

(1) Đảng Nhân dân Cách mạng Lào: Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ VI, Nxb Nhà nước, Viêng Chăn, 1996, tr.43.

(2), (3) Đảng Nhân dân Cách mạng Lào: Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ X, Nxb Nhà nước, Viêng Chăn, 2016, tr.84, 44.

(4) Ban Tuyên huấn Trung ương Đảng và công đoàn Trung ương Lào: Tài liệu tập huấn công nhân, Nxb Sa Phan Thong, Viêng Chăn, 2020, tr.24.

(5) Ban Tuyên huấn Trung ương Đảng: Giải thích, phổ biến nội dung Nghị quyết Đại hội lần thứ IX của Đảng Nhân dân Cách mạng Lào, Nxb Nhà nước, Viêng Chăn, 2011, tr.20-21.